

Interventie ‘Genregericht werken aan lezen en schrijven in het mbo’

1 Beschrijving interventie en verwachte impact

1.1 Samen werk maken van de taalontwikkeling van studenten

Binnen het roc in deze aanvraag wordt sinds twee jaar serieus werk gemaakt van de taalontwikkeling van studenten. Vanuit een centrale visie (zie kader) wordt er op verschillende niveaus in de organisatie, door verschillende teams, en door taal- én vakdocenten aandacht besteed aan het bevorderen van de taalontwikkeling van studenten.

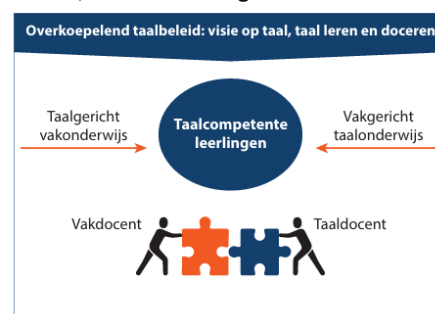
Project Taalbeleid is de aanjager van deze beweging binnen de organisatie. Dit project is ingebed in de programmalijn Onderwijs voor de Toekomst (2023-2027) van het roc, net als de andere basisvaardigheden Rekenen, Burgerschap en Digitale Vaardigheden. Hoewel taalbeleid momenteel een projectstatus kent, worden er diverse acties ondernomen om structurele aandacht voor de taalontwikkeling van studenten in de organisatie te borgen. Zo worden er per directie zogenoemde ‘kartrekkers’ taalbeleid aangesteld, die de spil tussen centraal beleid en decentrale implementatie van taalbeleid in de teams vormen. Verder is taalbeleid een terugkerend thema in de P&C-cyclus, op beleids- en teamagenda’s, en worden aspecten (bijv. feedback geven, omgaan met meertaligheid, werken met AI) geadresseerd tijdens studiedagen en professionaliseringsbijeenkomsten. Ook besteden docenten Nederlands, in het kader van hun eigen professionalisering, er bijvoorbeeld aandacht aan tijdens hun afstudeeronderzoek (Wolvenne, 2023).

1. We vatten taal op als een middel om een doel te bereiken.
2. We handelen taalbewust, vanuit onze eigen (vak)expertise.
3. We zorgen voor inclusief onderwijs, met aandacht voor meer- en anderstaligheid.
4. We werken vanuit hoge verwachtingen, en bieden passende ondersteuning.
5. We leveren zelfstandige, communicatief wendbare professionals af.

1.2 Samen werk maken van de taalontwikkeling van studenten

Vanuit de geschetste visie streeft het roc naar een brede, structurele aanpak van taalbeleid waarbij alle docenten een verantwoordelijkheid hebben in het bevorderen van de taalvaardigheid van studenten. Daarbij werkt ieder uiteraard vanuit zijn of haar eigen expertise; taaldocenten, ofwel docenten Nederlands, werken zo vakgericht mogelijk, en vakdocenten proberen in de context van hun vak aandacht te hebben voor de taal, teksten en gesprekken die veel voorkomen binnen hun vakgebied (zie figuur 1).

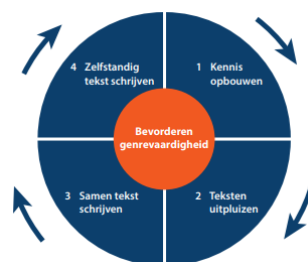
Door deze brede en functionele aandacht voor taal in alle lessen, kunnen studenten goed ondersteund worden bij de ontwikkeling van hun generieke, maar ook hun beroepstaalvaardigheid. Een dergelijke gezamenlijke aanpak past goed bij de lijn die OCW landelijk heeft ingezet met de nieuwe taal- en exameneisen voor taal/Nederlands in het mbo, al is het tegelijkertijd ook een uitdaging om deze aanpak in de praktijk te realiseren (Groot & Elderenbosch, 2022; Kuiper, 2024a).

Figuur 1

1.3 Werken vanuit genredidactiek

Genredidactiek kan gezien worden als een vorm van taalgericht (vak)onderwijs dat als doel heeft om studenten in bepaalde genres te leren schrijven (of spreken) door middel van het expliciet maken en leren toepassen van structuur- en taalkenmerken (Kuiper, 2019). Genres kunnen we daarbij omschrijven als een groep (mondelinge of schriftelijke) teksten die gelijksoortig zijn qua doel, opbouw en taalkenmerken (De Lint & Van Norden, 2022). Denk hierbij bijvoorbeeld aan onderzoeksverslagen (doel: informeren) of werkinstructies (doel: instrueren). Bij het werken met genredidactiek wordt vaak de onderwijsleercyclus gebruikt (zie Figuur x). Studenten worden dan stapsgewijs door hun docent meegenomen in het doelgenre, waarbij ze eerst de rol van lezer hebben en gaandeweg de rol van schrijver. Ze bouwen eerst kennis op van de context waarin het genre veel voorkomt waarbij de docent hun voorkennis activeert. Vervolgens gaan ze aan de slag met het uitpluizen van enkele goede voorbeelden waarbij de docent een belangrijke ‘modeling rol’ vervult. Daarna gaan studenten met elkaar aan de slag om (een deel van) een tekst in het genre te schrijven.

Figuur 2

Op basis van deze eerste drie fases hebben studenten uiteindelijk voldoende bagage om zelfstandig aan de slag te gaan met een tekst (of gesprek) in de vierde fase. In het Nederlandse hoger onderwijs is genredidactiek een kansrijke aanpak gebleken voor het bevorderen van taalontwikkeling (Dijk, 2018; Kuiper, 2018). Zo blijken studenten na een genregerichte lessenserie beter in staat om de tekstenmerken van bepaalde tekstsoorten te herkennen, en toe te

passen bij het zelf schrijven ervan (Kuiper, 2018). Ook in het voortgezet en basisonderwijs wordt de kansrijkheid van deze aanpak voor het bevorderen van lezen en schrijven benadrukt (De Lint & Van Norden, 2022; Van der Hoeven et al., 2012; Van der Hoeven & Evers-Vermeul, 2015). In de context van het mbo wordt genredidactiek nog maar weinig benut (Kuiper, 2024b), terwijl het bij uitstek een geschikte aanpak is het voor het vakspecifiek en functioneel werken aan bijvoorbeeld het leren lezen en schrijven van beroepsgerichte genres.

1.4 Beschrijving interventie

Huidige situatie

De interventie waarmee we binnen het roc momenteel reeds werken en die centraal staat in deze aanvraag is het genregericht werken aan lezen en schrijven. Deze didactische interventie is gebaseerd op genredidactiek en op maat gemaakt voor de doelgroep en context. De kern van deze interventie, die zowel in de beroepsvakken als bij (beroepsgericht) Nederlands wordt ingezet, bestaat uit een lessenserie voor één periode (= acht weken), waarin studenten geleidelijk in een bepaalde (mondelinge of schriftelijke) taalkaak worden meegenomen (zie Tabel 1). Bij de opleiding Kapper (niveau 2) gaat het bijvoorbeeld om de mondelinge taalkaak 'klantontvangst in kapsalon' (Kuiper, 2025) en bij de opleiding Handhaver toezicht en veiligheid (niveau 3) gaat het om de mondelinge taalkaak 'aangiftegesprek voeren' en de daaraan gekoppelde schriftelijke taalkaak 'opstellen van een proces-verbaal'. In de lessenserie heeft de student eerst de rol van lezer/luisteraar maar neemt hij gaandeweg de rol van schrijver/spreker aan, waarmee het lezen en schrijven in beroepsrelevante contexten aan elkaar worden verbonden, conform realistische situaties.

Les	Fase onderwijsleercyclus	Rol student	Activiteiten/werkvormen/materialen/bronnen
1/2	Kennis opbouwen	Lezer/luisteraar	Brainstorm/woordweb/filmpjes/elkaar interviewen/onderwijsleergesprek/voorkennis activeren
3/4	Teksten/gesprekken uitpluizen	Lezer/luisteraar	Voorbeeldteksten of -gesprekken bekijken en analyseren/succescriteria bepalen/samen analysetool maken/AI benutten voor voorbeeldmateriaal
5/6	Samen tekst schrijven/gesprek voeren	Schrijver/spreker	Bestaand materiaal herschrijven a.d.h.v. checklist/samen nieuwe tekst(delen) schrijven of gesprekken voeren o.b.v. praktijkcasus/AI benutten voor inspiratie
7/8	Zelfstandig tekst schrijven/gesprek voeren	Schrijver/spreker	Tekst(deel) schrijven o.b.v. goede opdracht/gesprek voeren o.b.v. goede casus

Tabel 1 Voorbeeld lessenserie 'genregericht werken aan lezen en schrijven'

Gewenste situatie

Waar het genregericht werken nu door enkele teams met plezier en succes wordt ingezet, willen we dit in de gewenste situatie opschalen. Onderzoek laat zien dat het gezamenlijk werken aan lees- en schrijfvaardigheid, in alle vakken en vanuit een breed gedragen taalbeleid, voor studenten de meest vruchtbare bodem biedt (Kuiper, 2018). Als studenten in meer lessen en door meer docenten 'door een genrebril' leren kijken naar taaltaken die centraal staan in de kwalificatiedossiers, en zo functioneel werken aan lezen en schrijven in samenhang, kunnen zij ook eenvoudiger de transfer tussen taal en de vakken maken. In de gewenste situatie willen we met 15 teams van elk 2 docenten binnen de drie verschillende directies van het roc *genregericht werken aan lezen en schrijven*. Deze duo's kunnen bestaan uit een taaldocent en beroepsdocent, maar ook andere combinaties zijn mogelijk waarbij taal altijd vertegenwoordigd is, zoals taal en rekenen of taal en burgerschap. We zullen daartoe op basis van een ontwerpgerichte aanpak in verschillende iteraties contextspecifieke interventies ontwerpen, inzetten, evalueren en bijstellen. Deze interventies zullen, net als de huidige interventies, bestaan uit een lessenserie van 8 weken waarin toegewerkt wordt naar het leren lezen en schrijven van een of enkele relevante doelgenres. Voorafgaand en tijdens het proces van ontwerp en uitvoering van de interventies vindt professionalisering plaats van betrokken docenten op het terrein van genredidactiek en daaraan gerelateerde theorieën en concepten zoals taalgericht vakonderwijs en scaffolding. Een en ander is verder uitgewerkt in het plan van aanpak.

1.4 Succesfactoren en randvoorwaarden interventie

Onderzoek naar het gezamenlijk vormgeven van taalgerichte interventies door taal- en vakdocenten in de mbo-beroepscontext laat zien dat er een zestal succesfactoren benoemd kan worden: 1) gezamenlijkheid, 2) passendheid, 3) duidelijkheid, 4) collectiviteit, 5) veilig leerklimaat, en 6) uitwisseling (Groot, Dood & Gijzel, 2023). Daar voegen we op basis van vergelijkbaar onderzoek in de hbo-context (Kuiper, 2018) nog twee aspecten aan toe: draagvlak en expertise. In onderstaande tekst lichten we elk van de acht succesfactoren kort toe, en koppelen die aan de beoogde interventie in deze aanvraag.

Gezamenlijkheid. De interventie dient een gezamenlijk ‘probleem’ van taal-en vakdocenten op te lossen, ofwel: zij moeten beiden urgentie ervaren om zich samen in te zetten voor het bevorderen van de taalontwikkeling van studenten. In de beoogde interventie realiseren we dit door duo's van taal- en vakdocenten te vormen, door docenten in hun eigen opleidingsteam te laten presenteren over wat ze doen, en door alle betrokkenen bij de interventie op gezette tijden uit te nodigen voor gezamenlijke bijeenkomsten, zodat de collectiviteit van de opdracht gevoeld en benadrukt wordt.

Passendheid. De interventie moet op maat zijn gemaakt voor de specifieke (vak)context en passen bij de studentendoelgroep. Anders gesteld: de interventie moet passen bij het geïdentificeerde, gezamenlijke probleem. In de beoogde interventie willen we dit realiseren door interventies in duo's te laten doorddenken, door studenten hierbij te betrekken waar mogelijk, en tevens werkveldpartners. Als het bijvoorbeeld gaat om het schrijven van een werkinstructie voor monteurs, is het van belang dat de beoogde tekst matcht met wat er in de beroepspraktijk gevraagd wordt.

Duidelijkheid. Er moet duidelijkheid zijn bij alle betrokkenen over wanneer, waar en hoe er aan de interventie gewerkt wordt. Dat vraagt om duidelijke afspraken die door alle betrokkenen wordt nageleefd. In de beoogde interventie willen we dit realiseren door vooraf een duidelijke planning te maken voor het gehele implementatieteam, en gezamenlijke bijeenkomsten en mijlpalen hierin op te nemen. Daarnaast zullen de interventiebegeleiders toezien op het naleven van deze afspraken.

Collectiviteit. Het is van belang dat een interventie door meerdere betrokkenen, met verschillende expertise en invloed in de organisatie, wordt gedragen en uitgevoerd. In de beoogde interventie willen we dit realiseren door het implementatieteam als community te zien waarin samen geleerd wordt en waar iedereen zijn/haar eigen expertise in kan brengen om de interventie te versterken. Aan het project wordt een communicatie-expert gekoppeld die ervoor kan zorgen dat alle collega's goed kunnen volgen wat er gebeurt en waarom; dit kan door het organiseren van netwerkbijeenkomsten, kennisdelingssessies, maar ook communicatie-uitingen als nieuwsbrieven en posts op interne kanalen etc.

Veilig leerklimaat. Voor zowel docenten als studenten is een veilig leerklimaat van groot belang voor het welslagen van een taalgericht interventie. In de beoogde interventie komt dit aspect al in het voortraject van professionalisering aan bod, en worden ook de betrokken managers hierin meegenomen; alle betrokken docenten moeten de ruimte ervaren om te leren, uit te proberen, te falen en te slagen. In de klassen waar de interventies worden ingezet, zal ook het lerende aspect aan bod komen; dat zowel de docent als de studenten met een nieuwe aanpak gaan werken, wat vraagt om een open, lerende houding, wederzijds respect en innovatiebereidheid.

Uitwisseling. Bij elke interventie is het van belang dat er voldoende gelegenheid is om uit te wisselen met collega's van het implementatieteam, en ervaringen, vragen en successen te delen. In de beoogde interventie worden er met regelmaat overleggen ingepland waarin deze uitwisseling centraal staat, en zal er tussentijdse uitwisseling gefaciliteerd worden door een Teams-omgeving aan te maken voor alle betrokkenen.

Draagvlak. De implementatie van taalbeleid vraagt om permanente ‘steun van bovenaf’; draagvlak vanuit bestuur en management, en het uitdragen daarvan, is cruciaal voor het welslagen van interventies en het inbedden ervan in de organisatie. In de beoogde interventie is het CvB uitgesproken voorstander van de voorgestelde aanpak, net als de betrokken MT's. Die betrokkenheid en ondersteuning zal op meerdere momenten tijdens de looptijd van het project gecommuniceerd worden via interne kanalen.

Expertise. Voor het welslagen van docentprofessionalisering en het ontwerpen, inzetten en evalueren van didactische interventies is expertise nodig, zowel op de inhoud als op het proces. In de beoogde interventie gaat het om kennis van en ervaring met genredidactiek, alsook om het professionaliseren van docenten in de mbo-context. Op beide thema's is expertise aanwezig in het implementatieteam (zie paragraaf 2.3). In lijn met bovenstaande succesfactoren zien we voldoende tijd (in rooster én hoofd) voor alle actoren, voldoende draagvlak binnen de organisatie, en voldoende expertise op proces en inhoud als de belangrijkste randvoorwaarden voor het welslagen van de interventie.

1.5 Verwachte impact interventie

Met de interventie zoals hierboven beschreven verwachten we impact te realiseren op verschillende niveaus binnen de organisatie: op instellingsniveau, teamniveau, docentniveau en studentniveau. Door de gezamenlijke en brede aanpak van het ontwerp en de inzet van genregerichte interventies door meerdere docenten in verschillende vakken binnen de drie directies, verwachten we dat het taalbeleid binnen het roc een

boost krijgt, en dat het samenwerken van taal- en vakdocenten aan de taalontwikkeling van studenten overal 'the way to go' wordt. Daarnaast is de verwachting dat professionalisering op dit terrein omarmd wordt, dat de vraag ernaar zal toenemen, en dat mogelijk onderdelen van die professionalisering standaard worden opgenomen in inductieprogramma's van nieuwe docenten.

Op teamniveau verwachten we dat de betrokken docenten hun teams meenemen in hun ervaringen, collega's inspireren en enthousiasmeren, en dat het gezamenlijk werk maken van de taalontwikkeling van studenten structureel op teamagenda's en -plannen komt te staan. De interventie kan bijdragen aan het 'teamgevoel' doordat taal- en vakdocenten minder vanuit hun eigen 'koker' gaan redeneren, en meer vanuit de gezamenlijke opdracht die zij hebben in het bevorderen van de lees- en schrijfontwikkeling van studenten.

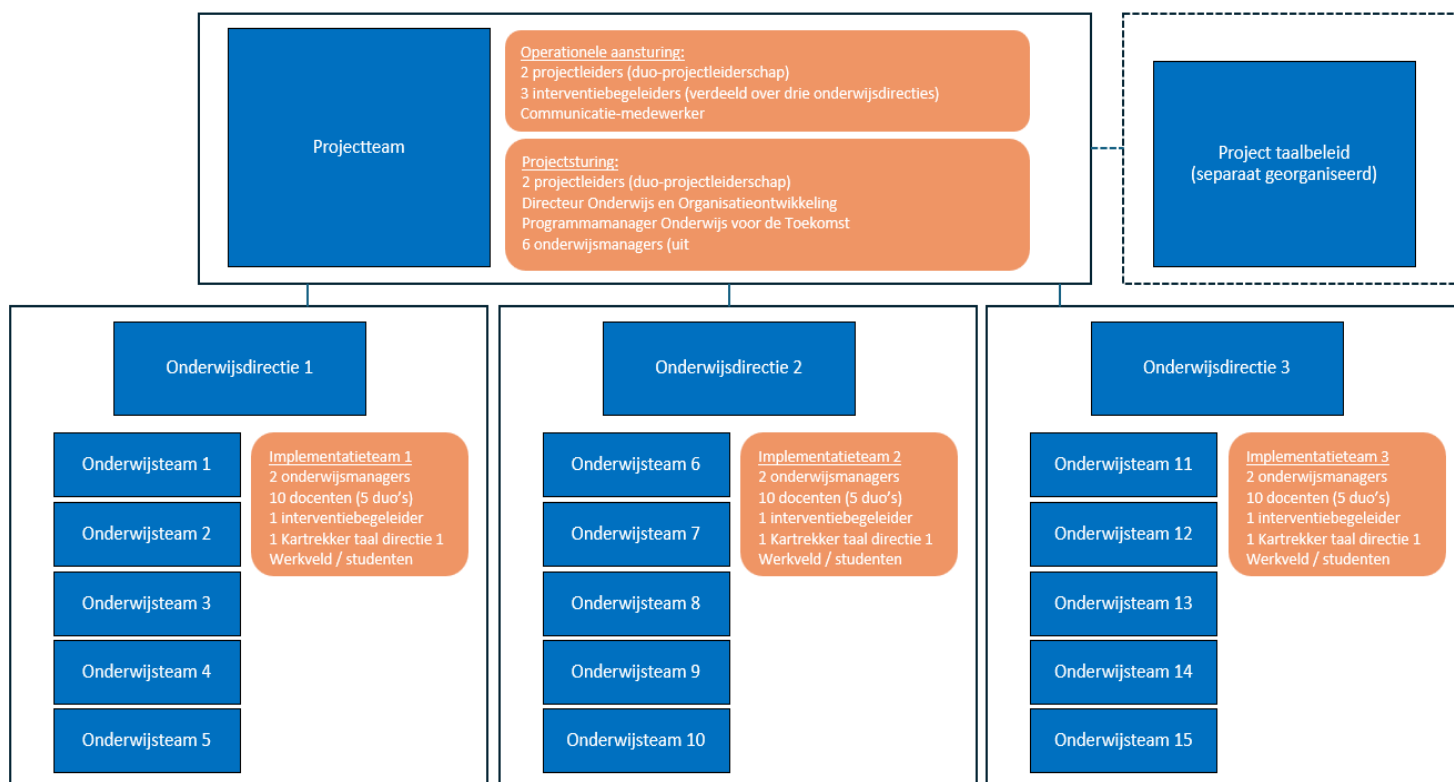
Op het niveau van individuele docenten verwachten we dat de 30 betrokkenen zich meer expert gaan voelen, hun 'genrebril' in allerlei contexten gaan opzetten, en ook bereid zijn om collega's hierin te trainen. Als heuse ambassadeurs kunnen zij hun opgedane (handelings)kennis en ervaring uitdragen, en kunnen zij hun kennis verder verdiepen in nieuwe (vak)contexten en met nieuwe studenten. Dergelijke professionalisering kan bijdragen aan het werkplezier en daarmee aan het behoud van docenten voor het roc.

Tot slot verwachten we dat de interventie binnen het roc studenten gaat ondersteunen bij het leren lezen en schrijven van verschillende (mondelinge en schriftelijke) teksten, en dat zij de genregerichte aanpak ook toe kunnen passen in nieuwe (vak- en beroeps-)contexten. Daarnaast verwachten we dat studenten door de interventie het werken aan taal als (meer) functioneel en zinvol gaan ervaren met het oog op hun studie, maar ook hun verdere loopbaan.

Naast interne impact kan met de interventie binnen dit roc ook externe impact gerealiseerd worden. Zo kunnen de betrokkenen presenteren en publiceren over hun ervaringen met genregericht werken aan lezen en schrijven, en kunnen er materialen gedeeld worden met andere roc's en geïnteresseerden. Hiermee hopen we ook buiten het roc een 'cultuuromslag' binnen het (taal)onderwijs aan te jagen, waarbij de focus veel meer komt te liggen op de functionele taalontwikkeling van (mbo-)studenten.

2. Plan van aanpak

2.1 Projectinrichting

Figuur 3: visuele weergave projectinrichting

Bij de inrichting van onze interventie-aanpak maken we onderscheid tussen het projectteam en het implementatieteam.

2.2 Implementatieteam

We beogen om binnen elk van de drie directies van het roc (Techniek/Zorg en welzijn/Economie) vijf duo's te formeren van een taaldocent en een docent van een ander vak. Het kan hierbij gaan om een praktijkdocent, een beroepsdocent, een docent burgerschap: alles is mogelijk. Deze duo's - in totaal 30 docenten - worden gekoppeld aan een interventiebegeleider per directie, die hen begeleidt bij het ontwerp, uitvoering en voortgang van hun interventies. Om de passendheid van de interventies te toetsen, zijn ook twee onderwijsmanagers vanuit de directie, de kartrekker taal, en zo mogelijk werkveld en studenten betrokken.

Binnen ROC X heeft iedere onderwijsdirectie een kartrekker taal. Deze rol fungeert als verbindingsofficier tussen docenten, het directie-MT en het roc-brede beleid. De kartrekker jaagt vakinhoudelijke ontwikkeling binnen directie aan en is eerste aanspreekpunt voor alle docenten taal binnen de directie. Deze rol sluit zodoende perfect aan op vakinhoudelijke ontwikkelingen en kan daarom bijdragen aan de passendheid en brede toepassing van de interventies.

2.3 Projectteam

Het project zal worden aangestuurd door een projectleiders-duo. Projectleider één (inhoud) levert zeer specifieke kennis en expertise over genredidactiek en zal zich zodoende richten op de inhoudelijke component. Omdat deze projectleider van buiten de organisatie is, wordt geopteerd om projectleider twee op proces en steun in de organisatie te laten sturen.

Om het draagvlak te ondersteunen en zullen vanuit elke directie twee onderwijsmanagers aansluiten in het projectteam. Zij beheren de portefeuille 'Onderwijs voor de Toekomst' vanuit hun onderwijsdirectie en kunnen zodoende meesturen op de inhoud en voortgang van het project. Daarnaast is afgesproken dat de programmamanager 'Onderwijs voor de Toekomst' en directeur van de stafdienst Organisatie en

Organisatieontwikkeling aansluiten bij de projectgroep, met oog op inbedding in staande organisatie en koppeling met overige innovaties.

Elke onderwijsdirectie bij ROC X heeft eigen onderwijskundige capaciteit. Zij ondersteunen de directies op onderwijskundig ontwerp en dragen bij aan de aansluiting op overige onderwijskundige ontwikkelingen binnen team/directie. Zij kunnen de implementatieteams waar nodig (op afstand) ondersteunen. Zodoende zijn zij niet direct aangesloten, maar worden benaderd wanneer nodig.

Het project taalbeleid is niet direct betrokken bij de uitvoering van de interventie, maar zij delen wel de reeds opgedane kennis en ervaring met interventiegericht werken. Daarnaast is de projectgroep al begonnen met het voorbereidende werk voor de veranderprocessen binnen het taalonderwijs en hebben zij een netwerk opgebouwd waar het implementatieteam gebruik van kan maken. Een van de interventies was het ontwikkelen en uitvoeren van een lessenserie op basis van genredidactiek bij de opleidingen Haarverzorging en Beveiliging.

Als laatste betrekken we een communicatie-expert bij het project. Naar verwachting zullen er vele inzichten en goede voorbeelden voortkomen uit de interventie-trajecten, zowel op resultaat als op samenwerking tussen docenten met verschillende vakken, dat wij ervoor kiezen om hier toegewijde inzet voor reserveren. De communicatie-expert kan ervoor zorgen dat interne collega's, maar ook externen, goed kunnen volgen wat er gebeurt en waarom.

2.4 Plan van aanpak, uitgezet in vijf fasen

#	Fase	Activiteiten
0.	Voorbereiding Onderwijsperiode 1+2 aug '25 – feb '26	<u>Activiteiten projectteam</u> ✓ Deelname ROC X aan project wordt gepubliceerd ✓ Werving van duo's, procesbegeleiders en andere rollen ✓ Ontwikkelen van formats en vaststellen deadlines: evaluatieformulieren, interventie-opzet ✓ Vormen (digitale) community van interventieteams
1.	Voorstel en ontwerp interventie 1 Onderwijsperiode 3 feb '26 – apr '26	<u>Activiteiten implementatieteam:</u> ✓ Scholingen en bijeenkomsten: ○ Scholingen: 'genregericht werken' (1) & 'onderwijskundig ontwerp' (2) ○ Netwerkmiddag 1 ✓ Teams brengen voorstellen uit voor 2 interventies ○ Teams voeren een genre-analyse uit ○ Toetsen voorstellen bij onderwijsmanagement, kartrekkers taal, projectteam en zo mogelijk werkveld en studente ✓ Teams ontwerpen eerste interventie ○ Teams werken op vast dagdeel (naar keuze) aan interventie ○ Vorm van begeleiding wisselt. Soms is de interventiebegeleider fysiek aanwezig, maar ook video-coaching en werken zonder begeleiding is mogelijk. <u>Activiteiten projectteam:</u> ✓ Verzorgen scholingen en netwerkmiddag ✓ Connecties zoeken met andere actoren/projecten ten gunste van inbedding ✓ Voortgangsoverleg projectteam tweewekelijks
2.	Uitvoer en evaluatie interventie 1 Onderwijsperiode 4 apr '26 – jul '26	<u>Activiteiten implementatieteam:</u> ✓ Uitvoering Interventie één ✓ Evaluatie interventie één ✓ Teams ontwerpen tweede interventie (met uitloop naar onderwijsperiode 1) ✓ Scholingen en bijeenkomsten: ○ Scholingen: 'scaffolding' (3) & 'taalgericht vakonderwijs' (4) ○ Netwerkmiddag 2 <u>Activiteiten projectteam:</u> ✓ Verzorgen scholingen en netwerkmiddag ✓ Connecties zoeken met andere actoren/projecten ten gunste van inbedding ✓ Voortgangsoverleg projectteam tweewekelijks (eenmaal incl. directeur en programmamanager) ✓ Voortgangsrapportage: reflectie en eventueel bijstellen

3.	Bijstellen interventie 1 en ontwerp en uitvoering interventie 2 Onderwijsperiode 1 aug '26 – nov '26	Activiteiten implementatieteam: ✓ Bijeenkomst: ○ Netwerkmiddag 3 ✓ Teams bereiden interventie 2 voor ✓ Start uitvoering interventie 2 (met uitloop naar periode 4) ✓ Bijstellen interventie 1 ○ Aanpassen lesmateriaal op basis van uitkomsten evaluatie ○ Delen opbrengsten en ervaringen in eigen onderwijsteam
4.	Uitvoering interventie 2 en bijstellen interventie 1 Onderwijsperiode 2 nov '26 – feb '27	Activiteiten implementatieteam: ✓ Bijeenkomst: ○ Netwerkmiddag 4: Expo opbrengsten interventies en posterpresentaties op centrale locatie ✓ Uitvoering interventie twee ✓ Evaluatie interventie twee ✓ Bijstellen interventie twee
		Activiteiten projectteam: ✓ Verzorgen netwerkmiddag ✓ Voortgangsoverleg projectteam tweewekelijks ✓ Communiceren opbrengst uit interventieronde 1 (video/poster/etc.)

2.5 Professionalisering

In het professionaliseringstraject worden de betrokken docenten meegenomen in het hoe en waarom van genregericht werken aan lees- en schrijfvaardigheid. Wat houdt genredidactiek in, waarom is het kansrijk, wat heb je ervoor nodig, en hoe past het in de mbo-context? Docenten zullen leren hoe ze zelf door een genrebril naar teksten en gesprekken in hun eigen vak(gebied) kunnen kijken, en leren hoe ze een genreanalyse kunnen uitvoeren: wat is het doel van een werkinstructie, wat is een logische opbouw en welk soort taalgebruik past erbij? Hoe lees je zo'n instructie en hoe schrijf je er zelf een? Ook worden docenten getraind in het opbouwen van een lessenserie aan de hand van de onderwijsleercyclus, zodat ze studenten gaandeweg mee kunnen nemen in het doelgenre. Verder komt de voorbeeldrol van docenten, als experts in het doelgenre, aan bod, en het principe van scaffolding: hoe kun je studenten gericht ondersteunen tijdens hun leerproces waarbij je je steun gaandeweg afbouwt?

2.6 Kennisdeling en samenwerking

Tijdens het traject worden 8 fysieke bijeenkomsten georganiseerd om uitwisseling en collectiviteit te stimuleren. De focus ligt op het leren van en mét elkaar. Deelname aan de bijeenkomsten is voorwaardelijk voor deelnemers. Naast fysieke ontmoetingen is er ruimte voor digitale samenwerking in een gedeelde Teamsomgeving (de digitale community). Tijdens de ontwerp- en ontwikkelfase ondersteunen teams hier elkaar. Voor de fysieke bijeenkomsten bestaan er vier bijeenkomsten uit het scholingstraject met de hierboven beschreven inhoudelijke thema's. De scholing zal per directie worden aangeboden aan een groep van tien docenten. Daarnaast zullen er vier directie overstijgende netwerkbijeenkomsten worden georganiseerd, waarin wordt aangesloten op (gedeelde) vragen die er leven bij docenten. Door deze netwerkbijeenkomsten directie overstijgend te organiseren, wordt de input divers. Daarnaast bouwen we zo aan een breed netwerk van docenten die elkaar ook in de toekomst kunnen ontmoeten. We sluiten het traject af met een expo met de opbrengsten. Deze vorm wordt binnen het roc al voor andere projecten gebruikt om de opbrengsten te tonen. Onze insteek is om naast posterpresentaties ook moderne vormen in te zetten zoals video, testimonials, etc.

2.7 Risico-analyse

Tijdens het ontwerpen van de interventie is gekeken naar de praktische uitvoerbaarheid. Hiervoor is een risico-analyse uitgevoerd die hieronder staat beschreven.

Risico	Mitigatie-maatregelen
<i>Tijd en facilitering</i> Docenten ervaren een hoge werkdruk en voelen daardoor weinig tijd en ruimte voor onderwijsontwikkeling, reflectie op het eigen onderwijs, professionalisering en voor collegiale uitwisseling.	✓ Alle deelnemende duo's worden een dagdeel vrij geroosterd voor activiteiten en tijd wordt opgenomen in normjaartaak. ✓ Deelname aan professionaliseringsactiviteiten is verplicht, data zijn bij aanvang traject bekend.

<i>Steun en urgentiebesef in organisatie:</i> Basisvaardigheden hebben in het verleden niet altijd een centrale positie gehad in de ambities van ROC X. Met oog op het plan van aanpak kan dit leiden tot beperkte prioritering, beperkte aanmelding en uiteindelijk onvoldoende structurele inbedding van de interventie in het onderwijs.	✓ Binnen ROC X wordt sinds een aantal jaren gewerkt aan een taalbeleid waarin genregericht werken in centraal staat. Zodoende is er al ervaring opgedaan en bestaan er reeds mooie good-practices die aanspreken. ✓ Taal en basisvaardigheden zijn centraal gepositioneerd in de ambities van de instelling. ✓ De beoogde interventie sluit naadloos bij programmalijn Onderwijs van de Toekomst, die een belangrijke positie inneemt in de ambities van ROC X. ✓ Het college en management heeft steun uitgesproken voor deelname aan deze prijsvraag.
<i>Beschikbaarheid en uitval docenten:</i> Beperkte beschikbaarheid of onverwachte uitval van docenten, bijvoorbeeld door ziekte of roosterdruk, kan opspelen in de loop van het project. Tenslotte, de druk op docenten Nederlands is aanzienlijk, en een lastig vak om extra personeel voor aan te nemen. Dit kan de continuïteit van de interventie en de professionaliseringstrajecten onder druk zetten.	✓ De interventies worden over de breedte van de organisatie uitgezet. Bij uitval blijven nog vele teams over. ✓ Er wordt gewerkt in duo's. Bij uitval is een andere collega nog beschikbaar. ✓ We borgen goede monitoring van voortgang en welbevinden door interventiebegeleiders aan duo's te koppelen. ✓ Er is regelmatig contact tussen procesbegeleider en onderwijsmanager over de voortgang.
<i>Expertise:</i> Er is bij aanvang project slechts bij een beperkt aantal docenten kennis van taalgericht beroepsonderwijs en genregericht werken. Deze expertise is nodig om de onderwijsontwikkeling verder te brengen, en die expertise is idealiter in elke directie of zelfs in elk opleidingsteam aanwezig.	✓ In de projectaansturing is deze kennis vanaf aanvang het project aanwezig ✓ Er worden 4 scholingen georganiseerd waar deelnemers deze kennis zullen opdoen ✓ In de communicatie-aanpak pogen we de basisprincipes van genregericht werken onder de aandacht te brengen bij de gehele organisatie ✓ Bij de interne werving van interventiebegeleiders pogen we mede op basis van kennis van dit thema en onderwijsontwerp te selecteren ✓ ROC X organiseert sinds afgelopen jaar een jaarlijkse scholing Taalgericht Beroepsonderwijs (TBO) bij het ITTA. Deze scholing sluit goed aan op genregericht werken.
<i>Docenthandelen / competentie</i> Mogelijk zijn niet alle docenten in staat om passende interventies te ontwerpen. Dit kan voorkomen door gebrekkige kennis van de sector van de opleiding waaraan ze lesgeven, taaldidactiek of door gebrek aan kennis van onderwijsontwikkeling en implementatie ervan. Niet voor niets wordt op het moment gewerkt aan een wettelijke aanscherping van de beroepscompetenties voor docenten Nederlands.	✓ We organiseren passende scholing op deze thema's als onderdeel van het traject. ✓ Duo's kunnen steun zoeken bij andere ontwikkelaars in de digitale community ✓ We ondersteunen duo's in de uitvoering door het ontwikkelen van passende formats ✓ Door toetsing van de interventievoorstellen bij onderwijsmanagement, werkveld en student is de verbinding met de specifieke beroeps- en teamcontext geborgd

3 Doelmatigheid en schaalbaarheid

3.1 Doelmatigheid

Zoals eerder geschetst verwachten we dat de interventie, door de brede aanpak binnen het roc, op verschillende niveaus in de organisatie impact gaat krijgen. Het professionaliseren van de 30 betrokken docenten vormt een belangrijke stap in het realiseren daarvan; zij zijn het kapitaal waarop de interventie gestoeld is. Het investeren in hun professionalisering en het samen ontwerpen, inzetten, evalueren en bijstellen van genregerichte interventies is dan ook een logische stap. De kosten van de interventie komen met name hieruit voort; uit het faciliteren (vrijroosteren) en professionaliseren van deze docenten. Daarnaast worden kosten opgevoerd die ten dienste hiervan staan zoals kosten voor expertise en begeleiding. Gezien de verwachte opbrengsten van de interventie, zoals beschreven in 1.5, achten wij de investeringen doelmatig.

Daarbij geldt dat het grootste deel van de ontwikkelde producten – zoals de lessenseries, scholingen en formats, herbruikbaar is voor toekomstig gebruik in eigen opleiding en, naar verwachting, andere opleidingen binnen het roc. De opgebouwde expertise blijft in de organisatie aanwezig, waardoor met voortdurende steun voor taal vanuit het bestuur, zal leiden tot een duurzame verandering.

3.2 Schaalbaarheid

De beoogde interventie is geënt op bestaand onderzoek en praktijkervaringen en er bestaan dan ook reeds diverse materialen, zoals lessenseries, lesplannen en uitgewerkte genres. Ook weten we deels al wat belangrijke randvoorwaarden zijn, welke professionalisering benodigd is, en wat succesfactoren zijn bij de interventie. Het samenbrengen van al deze ingrediënten, het realiseren van nieuw materiaal (bijv. voorbeeldfilmpjes), en de ambitie om te presenteren en te publiceren over de beoogde interventie draagt bij aan de schaalbaarheid. Met deze interventie hopen we niet alleen binnen het eigen roc maar ook daarbuiten docenten te enthousiasmeren over het genregericht werken aan lees- en schrijfvaardigheid.

De interventie is dusdanig ontworpen, dat de transfer gemaakt kan worden naar andere mbo-instellingen. De interventie kan op grote schaal worden uitgevoerd (binnen alle directies) of juist op kleinere schaal binnen een aantal specifieke opleidingsteams binnen andere mbo-instellingen. Daarnaast kunnen de inhoudelijke trainingen die worden gerealiseerd ook worden uitgevoerd op andere mbo-instellingen.

Uit deze interventie-aanpak komen 30 verschillende lessenreeksen met genres uit vele beroepscontexten. Hierdoor worden zo ongeveer alle verschillende sectoren en opleidingen aangesproken met voorbeelden die direct illustreren hoe genredidactiek toegepast kan worden. Omdat de interventie na uitvoering nog zal worden bijgesteld, verwachten wij dat deze zowel reproduceerbaar als aanpasbaar is voor vergelijkbare opleidingsteams van andere instellingen. Deze teams van andere instellingen kunnen de voorbeelden dus overnemen, of erdoor geïnspireerd raken om zelf, aan de hand van de documentatie en expertise die deze interventie oplevert, ook op deze wijze te werk te gaan. Uiteraard staat ROC X ten dienst om deze kennis danwel in landelijke context (MBO Raad, Platform Taal, Mbo Taalacademie), danwel in specifieke andere instellingen, directies of colleges uit te dragen.

3.3 Begroting

'Genregericht werken aan lezen en schrijven in het mbo'						
Datum	26-05-2025		Versie 1.0			
	Aantal	Werktijdfactor	GPL	Opmerking		
projectteam						
Projectleider 1: inhoud	1	0,20	Extern	€	54.450,00	150 uren
Projectleider 2: proces en organisatie	1	0,20	85000,00	€	17.000,00	
Communicatie	1	0,09	85000,00	€	7.684,00	
Onderwijsmanager	6	NVT	NVT	Kosten voor ROC X		
Programmamanager	1	NVT	NVT	Kosten voor ROC X		
Directeur O&O	1	NVT	NVT	Kosten voor ROC X		
Implementatieteams						
Docentinzet	30	0,10	85000,00	€	255.000,00	
Interventiebegeleider	3	0,20	85000,00	€	51.000,00	
Studenten / werkveld	NTB	NVT	NVT	Kosten voor ROC X		
Overige kosten						
Materiaalkosten communicatie				€	10.000,00	
Locatiehuur, catering				€	2.000,00	
TOTAAL				€	395.134,00	

3.4 Literatuur

De Lint, P., & Van Norden, S. (2022). *Wat een goede tekst! Gids voor het schrijven in tien genres voor het basisonderwijs*. Boom uitgevers.

Dijk, G. van. (2018). *Het opleiden van taalbewuste docenten natuurkunde, scheikunde en techniek: Een ontwerpgericht onderzoek*. Utrecht University.

Groot, A., & Elderenbosch, M. (2022). *Taal en rekenen in het mbo: beroepsgericht waar het kan, generiek waar het moet*. <https://ecbo.nl/nieuws/taal-en-rekenen-in-het-mbo-beroepsgericht-waar-het-kan-generiek-waar-het-moet/>

Groot, Annemarie, Dood, C., & Gijsel, M. (2023). *Taalontwikkeling stimuleren in de beroepscontext*.

Kuiper, C. (2018). *Promoting Tertiary Students' Writing. A Subject-Specific Genre-Based Approach*. KU Leuven.

Kuiper, C. (2019). Schrijfvaardigheid bevorderen door middel van vakspecifieke genredidactiek. *Tijdschrift Voor Hoger Onderwijs*, 36(4), 54–69.

Kuiper, C. (2024a). Taal is de sleutel tot je vak: over het belang van (vakspecifiek) taal- en schrijfonderwijs in het mbo. In *Opdat wij schrijven* (pp. 121–128).

Kuiper, C. (2024b). *Samen taalsterk aan het werk. Hoe genredidactiek kan bijdragen aan geïntegreerd en functioneel schrijfonderwijs in het mbo*. Coutinho.

Kuiper, C. (2025). Genredidactiek in de (mbo-)praktijk. *Levende Talen Magazine*, 3, 48–49.

Van der Hoeven, J., & Evers-Vermeul, J. (2015). Tekstsoorten en genres in het voortgezet onderwijs. Kansen voor vakgericht taalonderwijs? *Levende Talen Magazine*, 5, 22–27.

Van der Hoeven, J., Van Gelderen, A., Verbeeck, K., Donker, M., & De la Rie, S. (2012). *Genredidactiek als uitgangspunt voor lees- en schrijfonderwijs*.

Wolvenne, S. (2024). *Alles begint met taal. Een afstudeeronderzoek naar het vergroten van inzicht in taalontwikkelen lesgeven bij de docenten van het team Financiële Beroepen en Office & Management Assistant van ROC X*. HAN University of Applied Sciences.